

Recenzie

KUDLÁČOVÁ, Blanka: Dejiny pedagogického myslenia I. Počiatky vedomej výchovy a pedagogických teórií.

Trnava : Typi Universitatis Tyrnaviensis – Veda, 2009. 414 s. ISBN 978-8082-303-0

V oblasti historicko-pedagogického bádania treba s radosťou privítať každé nové dielo, ktoré akýmkoľvek spôsobom rozširuje naše doterajšie poznatky o dejinách školstva a pedagogiky. V plnej miere to platí aj o tejto publikácii, monografii s viacerými funkčnými prvkami učebnice. Recenzovaná publikácia vyšla z dielne vysokoškolskej učiteľky Blanky Kudláčovej z Pedagogickej fakulty Trnavskej univerzity. Je prvou časťou zamýšľanej trilógie mapujúcej dejiny pedagogiky – v autorkinej nomenklatúre – dejiny pedagogického myslenia.

Publikácia je rozdelená na vstupnú kapitolu, dva obsiahlejšie oddiely, celkovo na šesť kapitol, súpis literatúry, chronologickú tabuľku a menný register. Mapuje vývin pedagogického myslenia od prvopočiatkov do konca stredoveku.

Vstupná kapitola Charakteristika a vývoj skúmania dejín pedagogického myslenia (s. 13-68) je mimoriadne hodnotná najmä tým, že po prvý raz sa v našej literatúre takto koncízne venuje autorka vývoju historicko-pedagogického bádania, precizuje niektoré metodologické pojmy a prináša doteraz nespracovaný prehľad vývoja pedagogickej historiografie vo svete, osobitne u nás s naznačením aktuálnych problémov v oblasti dejín pedagogického myslenia. Prikláňa sa k stanovisku, že najvhodnejšie je používať pre skúmanú oblasť nový termín, termín dejiny pedagogického myslenia, nakoľko sa javí najširší a uplatňuje sa aj v cudzojazyčnej literatúre (history of educational

thought, Geschichte des pädagogischen Denkens, história myslí pedagogickej). Rušivo tu pôsobí niekoľko nepresností - nesprávne písané mená: napr. Vajcik.

Prvý oddiel nazvaný Predhistorické obdobie vo vývoji výchovy a vzdelávania (s. 69-156) sa zaoberá výchovu a vzdelávaním v prehistorickom období a v civilizáciách starovekého Východu a Západu. Podrobne, s dôrazom na náboženský, filozofický a kultúrno-historický kontext a vystihnúť hlavných školských, výchovných a pedagogických reálií mapuje danú problematiku od prvopočiatkov cez civilizácie starovekého Východu (Čína, India, Blízky východ) i Západu (kultúra Mayov, Aztékov, Inkov) (pozn.: žiadalo by sa skôr označenie Strednej a Južnej Ameriky) so záverečným zhrnutím. Pri spracovaní týchto všeobecných (svetových) dejín pedagogického myslenia sa autorka opiera o bohatú cudzojazyčnú literatúru, ktorá jej umožnila podať taký široký, plastický a v mnohom aj objavný pohľad na jeho vývin. Možno by bolo zaujímavé neobísť aj starší výskum nemeckého historika Roberta Alta, ktorý bol u nás preferovaný v 60. rokoch 20. storočia.

Druhá časť publikácie pod názvom Počiatky pedagogického myslenia a pedagogickej teórie (s. 157-387) podobne pojednáva o vývoji škôl, výchovnej praxe a pedagogických teórií v jednotlivých obdobiach antického Grécka a Ríma. Vari najzaujímavejšie sú profily gréckych a rímskych filozofov, ktorí sa vo svojich prácach dotýkali aj výchovných otázok. Medzi tieto dve historické obdobia autorka zaradila aj pohľad na menej známe reálie pedagogického obrazu starovekého Izraela. Napriek tomu, že sa jedná už o známejšiu faktografiu, v tejto časti autorka využíva aj bádania a pohľady, ku ktorým došla v rámci vlastnej bádateľskej činnosti, resp. bádateľských kolektívov so svojimi spolupracovníkmi.

Súčasťou tohto oddielu (možno by to mohla byť aj samostatná kapitola) je stať Pedagogické myslenie v kresťanskom stredoveku. Plasticky približuje vznik prvých vzdelávacích ustanovizní počiatočného obdobia kresťanstva (katechumenické, katechetické a kláštorné školy) a podáva profily významných predstaviteľov kresťanstva a ich výchovné názory. Hoci aj tu preberá mnohú faktografiu z existujúcej zahraničnej literatúry, poznatková báza v našej literatúre je k tejto etape vývoja školstva, výchovy a vzdelávania stále nedostatočná, a preto je istým nówom.

Zaujímavosťou publikácie sú aj krátke ukážky prekladu vybraných dokumentov súvisiacich s pojednávanou látkou. Celkovo je publikácia písaná prístupným štýlom, logickým výkladom látky, a tak spĺňa atribúty hodnotnej monografickej práce plne využiteľnej aj vo výchovno-vzdelávacom procese.

Recenzovaná publikácia je hodnotným príspevkom k poznávaniu všeobecnej (svetovej) pedagogickej histórie a iste nájde uplatnenie v štúdiu pedagogických vied, aby adeпти učiteľstva poznali dôkladnejšie históriu svojho odboru. Platí o nej to, čo autorka cituje v úvode práce z diela českého historika školstva

O. Kádnera „...dejiny duchovnej vedy sú stále a napriek všetkým námietkam a hlasom odporcov najlepším úvodom k príslušnej disciplíne“.

Vladimír Michalička
Múzeum školstva a pedagogiky, Bratislava